

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/109/2021
Identifikačné číslo spisu:	1516213399
Dátum vydania rozhodnutia:	28.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1516213399.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne RAVAK SLOVAKIA spol. s r.o., so sídlom v Bratislave, Einsteinova 11, IČO: 35 707 356, zastúpenej advokátskou kanceláriou MAPLE & FISH, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Žižkova 22B, IČO: 36 718 432, proti žalovanému Neinvestičnému fondu Mercury, so sídlom v Bratislave, Zadunajská 27, IČO: 36 076 937, zastúpenému advokátsku kanceláriou SELTON legal s.r.o., so sídlom v Bratislave, Medená 24, IČO: 50 001 019, o zaplatenie sumy 33 280 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 56C/204/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. októbra 2020 sp. zn. 8Co/21/2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 20. októbra 2020 sp. zn. 8Co/21/2020 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 13. novembra 2019 č. k. 56C/204/2016-366 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa voči žalovanému domáhala zaplatenia istiny vo výške 33 280 eur s príslušenstvom a náhrady trov konania na tom skutkovom základe, že žalobkyňa uzavrela 19. februára 2014 so žalovaným darovaciu zmluvu, predmetom ktorej bolo darovanie sumy 33.280,- eur za účelom rozvoja výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka Súkromného gymnázia Mercury identifikovaného rodným číslom na obdobie celého štúdia do ukončenia maturitnou skúškou a certifikátom s tým, že tieto peňažné prostriedky neboli použité na tento účel; žalovanému vo vzťahu k žalobkyni priznal plnú náhradu trov konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na § 628 ods. 1, § 630 Občianskeho zákonníka a konštatoval nedôvodnosť žaloby, pretože žalobkyňa v konaní neunesla dôkazné bremeno svojich tvrdení a darovacia zmluva bola platne uzavretá. Ako ďalej súd prvej inštancie uviedol, darovacou zmluvou z 1. októbra 2012 uzavretou medzi darcom N.. I. I. a Súkromnou základnou školou ako obdarovanou, ktorou boli darované finančné prostriedky vo výške 6.600,- eur na účel výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka Súkromnej základnej školy identifikovaného rodným číslom na obdobie od 1. októbra 2012 do 25. februára 2014, ako aj v poradí druhou darovacou zmluvou z 19. februára 2014 uzavretou medzi darujúcim V. Y. R. (ktorý bol v čase uzavretia zmluvy riaditeľ, jedným z konateľov a jedným zo

spoločníkov žalobkyne) a žalovaným ako obdarovaným, ktorou bol darovaný peňažný dar vo výške 33.280,- eur za účelom rozvoja výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka Súkromného gymnázia Mercury identifikovaného rodným číslom na obdobie celého štúdia do ukončenia maturitnou skúškou a certifikátom, mal za preukázané darovanie a použitie uvedených peňažných súm na štúdium žiačky I. J.. Ďalej mal súd prvej inštancie za preukázané, že na účel darovania (školného) bola doposiaľ použitá z darovaných peňažných prostriedkov suma výške 22.850,- eur, pretože rodičia menovanej žiačky sa nepodieľali na úhrade školného a poplatkov spojených so štúdiom svojej dcéry majúcej za to, že ich dcéra študuje bezplatne. Súd prvej inštancie tak dospel k záveru, že žalovaný neporušil svoje povinnosti obdarovaného, dar použil na účel dohodnutý v darovacích zmluvách a pokiaľ žalobkyňa navrhla vykonávanie dôkazov smerujúcich k prípadnému preukázaniu nepoctivých obchodných praktík bývalého konateľa, odkázal ju na konania u orgánov činných v trestnom konaní a zároveň usúdil, že vykonávanie ďalšieho dokazovania navrhovaného žalobkyňou by bolo nad rámec potrebného zistenia skutkového stavu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 20. októbra 2020 sp. zn. 8Co/21/2020 (I.) napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 33.280,- eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 20. septembra 2016 do zaplatenia; II. vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil; III. žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na § 628 ods. 1 Občianskeho zákonníka a na rozdiel od súdu prvej inštancie konštatoval, že žalovaný neunesol dôkazné bremeno, keď nepreukázal, že peňažné prostriedky z daru použil na dohodnutý účel, teda štúdium žiačky I. J.. Pri ustálení takéhoto záveru odvolací súd vychádzal z vykonaného dokazovania v odvolacom konaní, keď mal za preukázané, že sumy vkladané žalovaným na účet SZŠ a SGM nekorešpondujú s výškou štipendia priznanou žiačke na štúdium na SZŠ a na SGM a ani doba realizácie vkladov časovo nenadväzuje na splatnosť štipendia za jednotlivé školské roky. Výbery z pokladne žalovaného a vklady na účet SZŠ a SGM tak nezodpovedajú školnému, ktoré malo byť za žiačku z daru hrazené v zmysle listiny o priznaní štúdia. Podľa zistenia odvolacieho súdu, školné na SZŠ a SGM sa platilo na účet v OTP banke a ako variabilný symbol sa uvádzalo rodné číslo dieťaťa. Platby žalovaného však boli zasielané na iný účet SZŠ a SGM v OTP banke, navyše nebolo preukázané, že by tieto platby boli následne zúčtované na účet pre školné, a ničím nebolo podložené ani to, že by boli finančné prostriedky z daru zúčtované SZŠ a SGM v prospech štipendia danej žiačky. Dojednanie o použití daru na dohodnutý účel v darovacej zmluve bolo odvolacím súdom posúdené ako darovanie s účelovým určením, ktoré si strany v rámci zmluvnej autonómne dohodli ako vedľajšie dojednanie, ktoré však nebolo formulované ako (rozvázovacia) podmienka, ktorej splnením by darovacia zmluva zanikla, ani ako príkaz, ktorým by darca ukladal obdarovanému niečo vykonať; a napokon nešlo ani o prípad zmluvy v prospech tretej osoby. Preto odvolací súd uzavrel, že žalovaný sa ako obdarovaný na základe darovacej zmluvy zaviazal použiť darované peňažné prostriedky na rozvoj výchovno-vzdelávacieho procesu v prospech žiaka Súkromného gymnázia Mercury identifikovaného rodným číslom. Nevyužitie daru na dohodnutý účel je, podľa názoru odvolacieho súdu, potom porušením zmluvy zo strany žalovaného, a pokiaľ túto povinnosť nesplnil ani v dodatočnej primeranej lehote na základe výzvy žalobkyne, dostal sa do omeškania a žalobkyňa má právo od darovacej zmluvy odstúpiť v zmysle § 517 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka a vznikol jej zo zaniknutej zmluvy nárok na vrátenie daru. Zároveň odvolací súd konštatoval aj omeškanie žalovaného s plnením svojho záväzku márnym uplynutím vo výzve žalobkyne stanovenej sedemdnňovej lehoty, preto priznal žalobkyni aj nárok na zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne od 20. septembra 2019 a vo zvyšnej časti týkajúcej sa nároku na zaplatenie úroku z omeškania, na ktorý žalobkyni nevznikol nárok, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) a zároveň napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací

súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP). Namietal, že použitie iného právneho predpisu bez možnosti strán vyjadriť sa k nemu podľa § 382 CSP zakladá tzv. prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu, pretože odvolací súd neprípustne skutkovo posúdil úkon žalobkyne ako odstúpenie od darovacej zmluvy a právne posúdenie tohto odstúpenia, ako aj použitie § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka, bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúce, t. j. na ňom svoj rozsudok dovolací súd založil. Nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom dovolateľ vzhliadal v tom, že odvolací súd podstatným spôsobom a neprípustne zmenil obsah právneho úkonu a prejavenej vôle žalobkyne vo výzve a interpretoval ho ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci išlo o výzvu na vrátenie daru, čím postupoval v rozpore s § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Dovolateľ odklon v právnom posúdení výkladu prejavenej vôle videl od rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/81/2011, ako aj od rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo/957/2001. Dovolateľ zároveň nastolil nasledovné právne otázky dôležité pre rozhodnutie odvolacieho súdu: a/ ak odvolací súd posúdil a právne kvalifikoval zmluvu podpísanú medzi žalobkyňou a žalovanou ako darovaciu zmluvu a úkon žalobkyne ako odstúpenie od darovacej zmluvy, hoci možnosť odstúpenia od darovacej zmluvy nebola medzi stranami dohodnutá, či je možné od takejto zmluvy odstúpiť podľa § 517 ods. 1 prvá veta Občianskeho zákonníka, alebo sa možno domáhať len vrátenia daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka, b/ či je možné darovaciu zmluvu viazať na splnenie účelu a nesplnenie tohto účelu považovať za porušenie zmluvy s možnosťou odstúpenia od nej, c/ či môže darca odstúpiť od darovacej zmluvy, ktorá bola čo i len z časti zo strany obdarovaného naplnená (ak navyše možnosť odstúpenia nebola medzi stranami v tejto zmluve dohodnutá), d/ ak odvolací súd dospel k záveru, že darca mal právo od darovacej zmluvy odstúpiť v zmysle § 517 ods. 1 prvá veta Občianskeho zákonníka, ktorým sa darovacia zmluva zrušila od počiatku, či je možné obdarovaného zaviazvať na vrátenie daru, keď v takomto prípade si neboli strany povinné vrátiť všetko, čo podľa nej dostali podľa § 457 Občianskeho zákonníka týkajúceho sa bezdôvodného obohatenia, podľa ktorého ustanovenia ale odvolací súd nerozhodol ani ho v rozsudku neuviedol. V súvislosti s položenými otázkami dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu aj ich riešenie. Z týchto dôvodov navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Dovolateľ zároveň podal návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Žalobkyňa sa vo vyjadrení k dovolaniu plne stotožnila so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu. Mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je pre prekvapivosť zmätočné, pretože jeho postupom nedošlo k zmareniu aktívnej účasti žalovaného v konaní. Zároveň bola toho názoru, že rozhodnutím odvolacieho súdu nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom dovolateľom nastolené právne otázky nepovažovala za podstatné pre rozhodnutie v tomto konaní, a preto navrhla dovolanie odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 30. júla 2021 sp. zn. 4Cdo/109/2021 odložil vykonateľnosť rozsudku Okresného súdu Bratislava V z 13. novembra 2019 č. k. 56C/204/2016-366 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 20. októbra 2020 sp. zn. 8Co/21/2020 do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalovaného.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a súčasne tiež dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Žalovaný vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal nesprávny procesný postup krajského súdu, ktorý porušil ustanovenie § 382 CSP tým, že otázka posúdenia právneho úkonu žalobkyne ako odstúpenia od darovacej zmluvy nebola predmetom žiadnej argumentácie v konaní pred súdom prvej inštancie a tak nemal možnosť vyjadriť sa k ustanoveniu § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré odvolací súd aplikoval, v dôsledku čoho je rozhodnutie odvolacieho súdu prekvapivé.

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. Ústava v čl. 46 ods. 1 zaručuje každému možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prípadne u iného orgánu). Podmienkou však je, že sa tak musí stať „stanoveným postupom“. Stanoveným postupom teda sú (v ich samotnom základe) i pravidlá vymedzujúce možnú zmenu právneho posúdenia veci odvolacím súdom, oproti posúdeniu súdom prvej inštancie.

16. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované zákonné ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

17. Podľa § 630 Občianskeho zákonníka darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

18. Podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka dlžník, ktorý svoj dlh riadne a včas nesplní, je v omeškaní. Ak ho nesplní ani v dodatočnej primeranej lehote poskytnutej mu veriteľom, má veriteľ právo od zmluvy odstúpiť; ak ide o deliteľné plnenie, môže sa odstúpenie veriteľa za týchto podmienok týkať aj len jednotlivých plnení.

19. Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada, v zmysle ktorej vydaniu každého (meritórneho) rozhodnutia súdu musí predchádzať zákonné konanie (fair proces), t. j. taký postup súdu, v ktorom je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Civilný sporový poriadok strane procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcim. Ide o procesné práva, ktoré môže strana uplatniť nielen v konaní na súde prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní. Realizácia týchto práv v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd svoje rozhodnutie založí na právnych záveroch vychádzajúcich zo skutočností, s ktorými sa prvoinštančný súd vo svojom rozhodnutí osobitne nezaoberal a ku ktorým sa neúspešný žalovaný nevyjadroval, pretože k tomu nemal dôvod.

20. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (por. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/1/2018). Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 OSP (teraz § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ OSP (teraz § 420 písm. f/ CSP). Súčasne podľa recentnej judikatúry platí, že nejde o postup odvolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 382 CSP, ak bez výzvy stranám sporu použije vo svojom rozhodnutí iné ustanovenie právneho predpisu, ako súd prvej inštancie, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu. To platí aj v prípade, že pri svojom rozhodovaní odvolací súd použil iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu ako súd prvej inštancie, pričom sa jeho aplikácie v ktoromkoľvek štádiu sporu domáhala strana sporu a zároveň druhá strana mala procesnú možnosť sa k jeho použitiu vyjadriť (R 48/2020).

21. Ak odvolací súd chce zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie, spočíva predvídateľnosť jeho rozhodnutia v tom, že vopred oznámi (avizuje) stranám svoj odlišný právny názor a dá i príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť. Strany tak vedia, že odvolací súd bude na vec nazeráť inak a môžu tomu prispôsobiť svoje právne a skutkové námietky. Nutnosť sprístupnenia odlišného právneho názoru stranám vyplýva aj z faktu, že odvolateľ svojím odvolaním brojí proti určitému skutkovému stavu a jeho právnemu posúdeniu, ako k nemu dospel súd prvej inštancie a odvolateľova protistrana sa potom vyjadruje k argumentácii obsiahnutej v odvolaní. Argumentácia odvolateľa i jeho protistrany sa teda vzťahuje k napadnutému prvoinštančnému rozhodnutiu, pričom žiadny z nich v čase, keď podáva

odvolanie alebo vyjadrenie k odvolaniu, nemôže predpokladať, či odvolací súd zaujme iný právny názor, akú bude mať tento názor podobu a aké skutkové a právne dôvody by z hľadiska tohto odlišného právneho názoru mali byť relevantné.

22. Pre zákonné podmienky aplikácie ustanovenia § 382 CSP platí, že právnym predpisom (zákonným ustanovením), ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, je právny predpis (zákonné ustanovenie), o ktorého výklad a použitie nežiadala v priebehu konania žiadna zo sporových strán (t. j. ani odvolateľ v podanom odvolaní). V prípade, že odvolací súd má v intencii zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, je podľa názoru dovolacieho súdu nevyhnutné, aby poučil strany odvolacieho konania, že zistený skutkový stav môže byť právne posúdený okrem použitej právnej normy, aj použitím ďalších právnych noriem, než o ktorých konal a rozhodoval súd prvej inštancie a ktoré tento priamo neaplikoval. Uvedené platí obzvlášť v situácii, keď odvolací súd použil ďalšie zákonné ustanovenia právneho predpisu oproti súdu prvej inštancie, ktoré pre meritórne posúdenie veci v spojení s použitou „základnou“ normou považoval za relevantné (kľúčové), ale ich aplikácie sa protistrana v žiadnom štádiu sporu nedomáhala a strana úspešná v prvej inštancii nemala procesnú možnosť sa k ich použitiu vyjadriť.

23. Tak tomu bolo aj v posudzovanej veci, keď súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaný neporušil svoje povinnosti obdarovaného, dar použil na účel dohodnutý v darovacích zmluvách a žalobkyňa ako darca neunesla dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní skutočností odôvodňujúcich vrátenie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka, a preto považoval žalobu žalobkyne za nedôvodnú.

24. Odvolací súd v protiklade s okresným súdom založil svoj zmeňujúci rozsudok na odlišnom právnom závere. Nevyužitie daru na dohodnutý účel bolo podľa názoru odvolacieho súdu porušením zmluvy zo strany žalovaného a pokiaľ túto povinnosť nesplnil ani v dodatočnej primeranej lehote na základe výzvy žalobkyne, dostal sa do omeškania s plnením a žalobkyňa mala právo od darovacej zmluvy odstúpiť v zmysle § 517 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka a vznikol jej zo zaniknutej zmluvy nárok na vrátenie daru. Preto považoval odvolací súd žalobu žalobkyne v celom rozsahu za dôvodnú v časti istiny a čiastočne dôvodnú v časti úrokov z omeškania. Keďže odvolací súd tento svoj postup v nahliadaní na právne posúdenie veci v odvolacom konaní vopred neavizoval, žalovaný nemal možnosť vyjadriť sa k „ďalším“ ustanoveniam, ktoré odvolací súd použil (§ 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka) vo vzájomnej konjunkcii s už použitými ustanoveniami § 628 ods. 1 a § 630 Občianskeho zákonníka.

25. So zreteľom na priebeh a výsledky konania na súde prvej inštancie, ako i obsah odvolania žalobkyne bolo legitímne očakávanie žalovaného, že v odvolacom konaní budú prerokovávané len otázky, ktoré viedli k nevyhoveniu žaloby súdom prvej inštancie po jeho vecnej stránke. Ani nariadenie pojednávania odvolacím súdom a zopakovanie dokazovania nezbavuje odvolací súd povinnosti oznámiť stranám iné právne posúdenie veci. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvej inštancie, bolo žalovanému odňaté právo namietat' správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvej inštancie výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v neprospech žalovaného; žalovaný preto v odvolacom konaní nemal dôvod namietat' a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie ohľadne zániku darovacej zmluvy jej odstúpením zo strany žalobkyne pre neplnenie zo strany žalovaného ani v dodatočnej primeranej lehote poskytnutej mu žalobkyňou, tak ako ju vyhodnotil odvolací súd.

26. Odvolací súd bez doručenia výzvy stranám sporu, teda bez splnenia osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti o tom, že zistený skutkový stav mieni právne posudzovať okrem použitých právnych noriem aj použitím ustanovení § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré súd prvej inštancie priamo neaplikoval, založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie, čím bolo žalovanému zamedzené, aby svojou procesnou aktivitou rozšíril (spresnil) svoju argumentáciu slúžiacu na efektívnu procesnú obranu. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a žalovaný opodstatnene namietal dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

27. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.